

FILOZOFSKI FAKULTET

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

IZGRADNJA DEMENCIJI PRIJATELJSKIH NARODNIH KNJŽNICA: teorijske i praktične pretpostavke

Građa za čitanje prilagođena starijim osobama i osobama s demencijom

Prof. dr. sc. Zoran Velagić

Filozofski fakultet u Osijeku, Odsjek za informacijske znanosti

zvelagic@ffos.hr

Struktura i cilj izlaganja

- redefiniranje nakladničkog poslanja
- relevantni elementi prilagodbe knjige starijim osobama i osobama s demencijom
- preliminarna analiza objavljenih materijala za starije osobe i osobe s demencijom
- zaključna razmatranja

- praktična usmjerenost

Redefiniranje nakladničkog poslanja

- potreba boljeg poznavanja čitatelja
 - posebice unazad 10-ak godina
 - novi pristupi (pr. M. Wolf)
 - uočavanje izostanka povezanosti, pr., nakladničke teorije i istraživanja čitateljskih navika
- rast osjetljivosti za društvene probleme i potreba intenzivnijeg društvenog angažmana
 - pitanje utjecaja na društvo u cjelini, ali i specifične zajednice
 - *angažirano nakladništvo* uglavnom odgovara na aktualne društvene fenomene, pr. rodne probleme, pitanje izbjeglica i sl.
 - glasni i tihi fenomeni
- inkluzivnost i diverzifikacija
 - *Akcijski plan za povećanje diverzifikacije i inkluzivnosti u nakladništvu*, UK PA, 2017.
 - odnosi se pr. i na osobe s invaliditetom, svjedoči o prepoznavanju potrebe
- dizajnirani nakladnički proizvodi za starije osobe (tržišno nakladništvo)
 - pr. bojanke za odrasle
 - ...

Relevantni elementi prilagodbe knjige starijim osobama i osobama s demencijom

- s obzirom na nakladnički proizvod
 - sadržaj (1), oblikovanje (2), ergonomija → interakcija
- s obzirom na funkcionalnost proizvoda
 - motivacija za čitanje (4) → priprema za čitanje (3) → čin čitanja (3) → učinak, apropijacija, refleksija (4)
- s obzirom na nakladnički proces
 - stjecanje → uređivanje → umnažanje → objava

= projektno nakladništvo

Sadržajni elementi

- prilagodba klasika i/ili poznatih štiva
 - smanjenje broja likova
 - sažimanje, kraćenje i pojednostavljivanje teksta
 - ritmično ponavljanje fraza, imena i sl.
- ilustracije moraju biti primjerene
 - nisu dopuštene dječje/djetinjaste ilustracije
 - često se koriste fotografije
- pozitivni motivi
 - djeca, cvijeće, životinje, zadovoljstvo rada, dokolica...
- poznati motivi (IFLA)
 - povijest, biografije poznatih, lokalne teme
- i tekstualni i ilustrativni elementi služe poticanju memorije (osobnosti, samopouzdanja)

Oblikovni elementi

- veća i čista tipografija
- kontrast (pismo – podloga)
- velike i jasne ilustracije
- izbjegavanje višestrukih elemenata (pr. tekst preko ilustracije)
- korištenje duplerice

Priprema za čitanje i čin čitanja

- javno čitanje u grupama
- glasno čitanje
 - prilagodba štiva za čitanje na glas (?)
 - formatiranje i oblikovanje medija za glasno čitanje
- slušanje zvučnih knjiga (?)

Motivacija → učinak, apropijacija, refleksija

- očuvanje vokabulara i jezičnih vještina, užitak u ljepoti jezika („dobar jezik nije dovoljno dobar“)
- vježbanje složenih jezičnih formi
- vježbanje argumentacije
- užitak u ritmičnosti literarnih klasika (poezija)
- buđenje sjećanja
- poticanje komunikacije
- čuvanje osobnosti, samosvijesti

Ergonomija (?)

- format
- uvez
 - pr. *Picture to share* koriste veći kvadratični format (250x285) i tvrdi uvez
 - *Dovetale press* koristi uobičajeni format (200x240) i meki uvez
- masa i opseg
 - uobičajeno 60 – 70 stranica
- papir
- odnos margina i sloga
- paratekstualni elementi
- ...
- povezanost s prethodnim elementima

Studija slučaja: pristup nakladnika *Pictures to share*

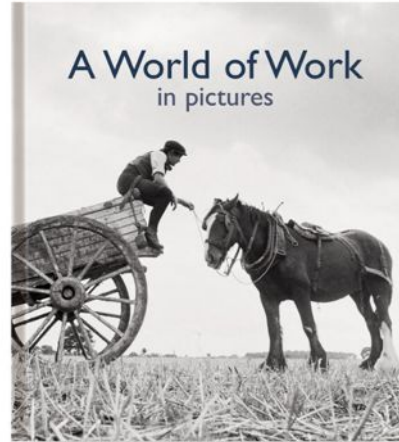
- Tom Kitwood, *Dementia reconsidered* – 12 oblika interakcije s osobama s demencijom (<https://www.picturestoshare.co.uk/how-to-guide>)
- nakladnik nastoji objavljivati slikovne knjige koje podržavaju navedene oblike interakcije
- primjerice:
 - knjige podupiru preferencije pojedinih osoba (različitost sadržaja)
 - podupiru interakciju čitatelja s osobama kojima se čita
 - sadržaj mora biti razumljiv bez pretjeranog intelektualnog napora
 - podupiru zajedničko čitanje, osoba s demencijom mora sudjelovati
 - sadržaj i oblikovanje potiču sigurnost i opuštanje, izbjegava se sadržaj koji bi mogao zabrinuti, upozoriti ... - koriste se motivi sreće, dječje igre i smjeha, majke s djecom, životinja, prirode i sl.
 - ...
- suradnja s profesionalnim udrugama (testiranje građe)

Studija slučaja: *Pictures to share*, tematski raspon

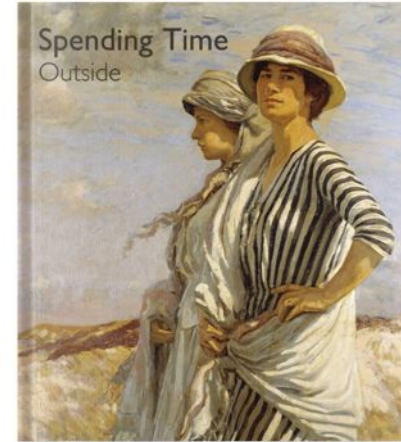
**Memories of Working Life from
the 1950s and 1960s**

£12.50

World of Work in Pictures

£15.00 ~~£20.00~~
SALE

Spending Time Outside

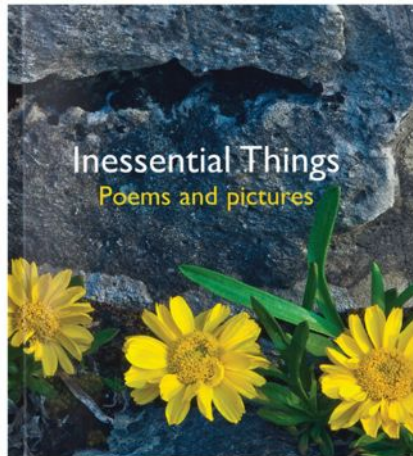
£15.00 ~~£20.00~~
SALE

Spending time Indoors

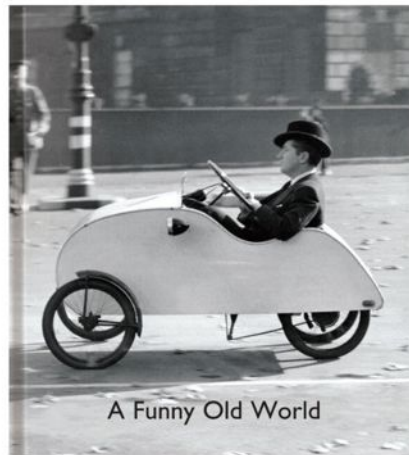
£15.00 ~~£20.00~~
SALE

Studija slučaja: *Pictures to share*, tematski raspon

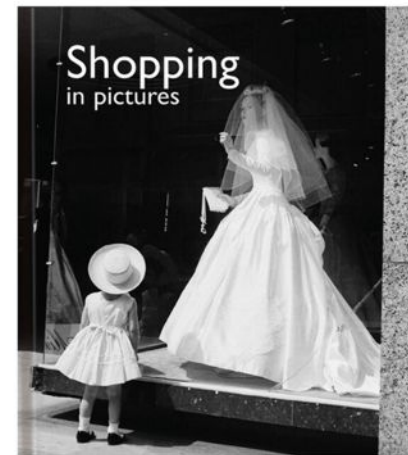
Inessential Things Poems & Pictures

£15.00 ~~£20.00~~
SALE

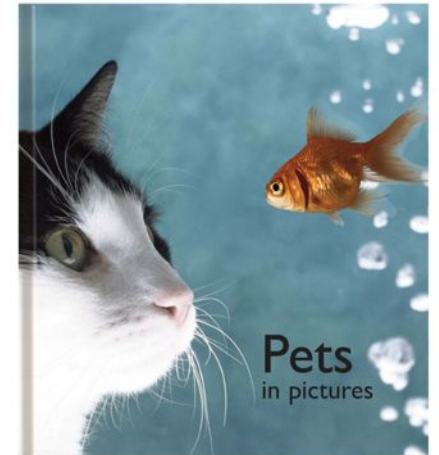
A Funny Old World 2nd edition

£15.00 ~~£20.00~~
SALE

Shopping in pictures

£15.00 ~~£20.00~~
SALE

Pets in pictures

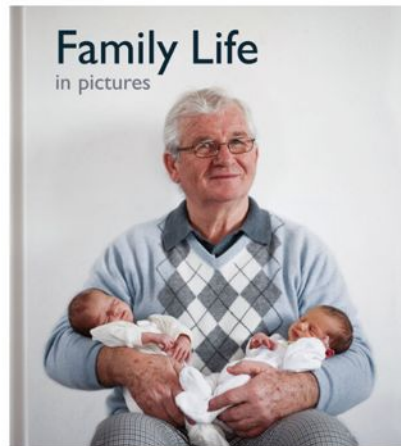
£15.00 ~~£20.00~~
SALE

Studija slučaja: *Pictures to share*, tematski raspon

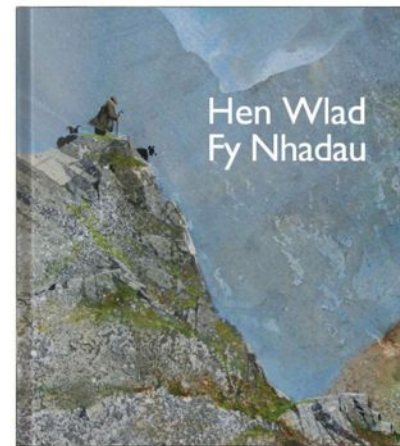
Strength for the Journey

£15.00 ~~£20.00~~
SALE

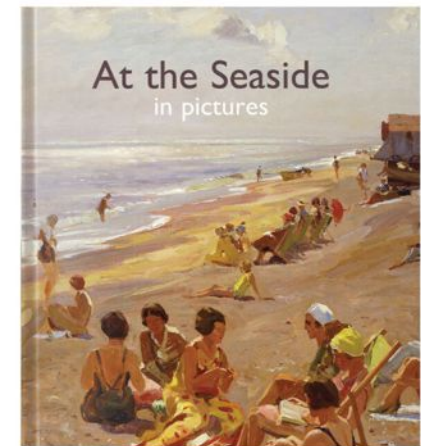
Family Life in pictures

£15.00 ~~£20.00~~
SALE

Hen Wlad Fy Nhadau

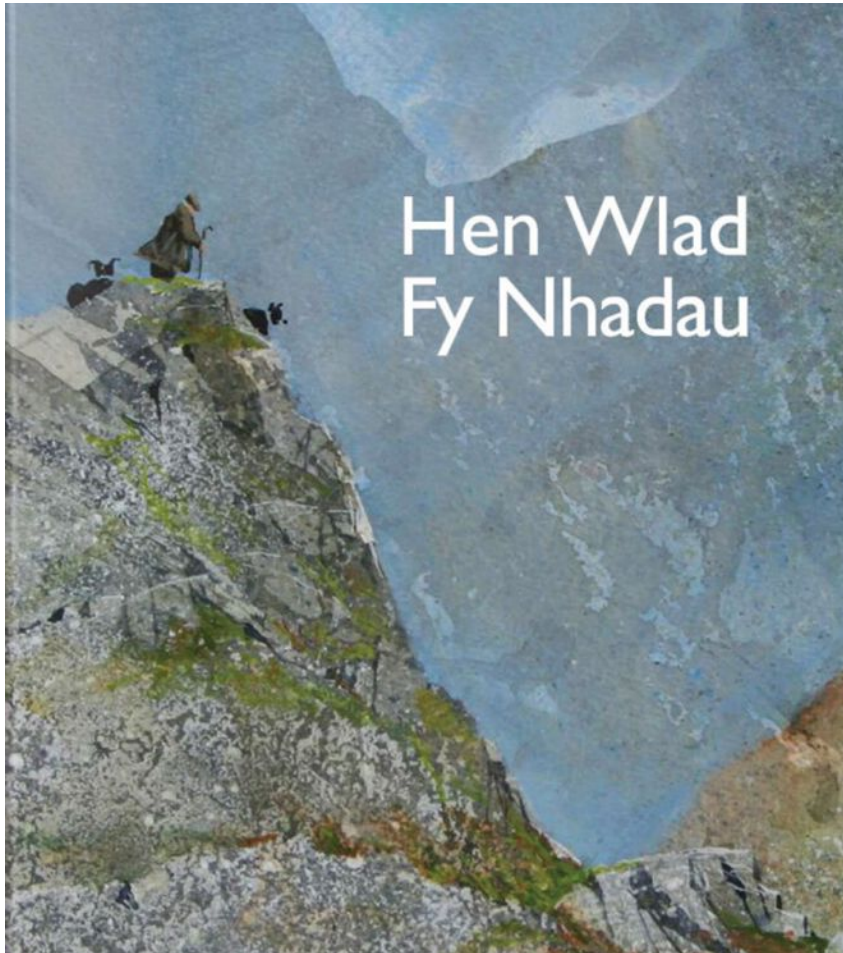
£15.00

At the Seaside in pictures

£15.00 ~~£20.00~~
SALE

Studija slučaja: *Pictures to share*, konkretni projekt

- lokalizirana i prilagođena građa o Walesu
- pjesme, fotografije, događaji i tradicija
- cilj je komunikacija i diskusija o zavičajnim temama

Studija slučaja: *Pictures to share*, konkretni projekt

Heno, Heno

Heno, heno, hen blant bach,
Heno, heno, hen blant bach,
Dime, dime, dime, hen blant bach,
Dime, dime, dime, hen blant bach.

Gwely, gwely, hen blant bach,
Gwely, gwely, hen blant bach,
Dime, dime, dime, hen blant bach,
Dime, dime, dime, hen blant bach.

Evening, Evening

Evening, evening, little ones,
Evening, evening, little ones,
Ha'penny, ha'penny, ha'penny, little ones,
Ha'penny, ha'penny, ha'penny, little ones.

Bedtime, bedtime, little ones,
Bedtime, bedtime, little ones,
Ha'penny, ha'penny, ha'penny, little ones,
Ha'penny, ha'penny, ha'penny, little ones.

Studija slučaja: *Pictures to share*, konkretni projekt

Gweddi'r Arglwydd

(The Lord's Prayer)

Ein Tad, yr hwn wyt yn y nefoedd,
Sancteiddier dy enw.
Deled dy deymas.
Gwneler dy ewyllys,
megis yn y nef, felly ar y ddaear hefyd.
Dyro i ni heddiw ein bara beunyddiol.
A maddau i ni ein dyledion,
fel y maddeuwn ninnau i'n dyledwyr.
Ac nac arwain ni i brofedigaeth;
eithr gwared ni rhag drwg.
Canys eiddot ti yw'r deymas,
a'r nerth, a'r gogoniant,
yn oes oesoedd. Amen.

Studija slučaja: *Pictures to share*, konkretni projekt

Nant y Mynydd

John Ceiriog Hughes
1832 – 1887

Nant y Mynydd groyw loyw,
Yn ymdroelli tua'r pant,
Rhwng y brwyn yn sisial ganu;
O na bawn i fel y nant!

Grug y Mynydd yn eu blodau,
Edrych amynt hiraeth ddug
Am gael aros ar y bryniau
Yn yr awel efo'r grug.

Adar mân y Mynydd uchel
Godant yn yr awel iach,
O'r naill drum i'r llall yn 'hedeg;
O na bawn fel deryn bach!

Mab y Mynydd ydwyf innau
Oddi cartref yn gwneud cân,
Ond mae 'nghalon yn y mynydd
Efo'r grug a'r adar mân.

Mountain Stream

Mountain stream, fresh and sparkling
Twisting and turning toward the hollow
Between the whispering-singing rushes
O that I were like the stream!

The mountain heather in flower
Looking upon it brings longing
To be able to stay on the mountain
In the breeze with the heather.

Little birds of the high mountain
Rising in the clean, fresh air
From one peak to another they fly
O that I were like a little bird!

I too am a son of the mountain
Away from home making a song
But my heart is on the mountain
With the heather and the little birds.

Studija slučaja: *Pictures to share*, konkretni projekt

Fy nhad
oedd fy athro.

Ond yn bwysicaf oll,
roedd yn dad gwych.

My father
was my teacher.

But most importantly
he was a great dad.

Zaključna razmatranja

- daljnja sadržajna analiza građe u izdanju ostalih nakladnika (*Dovetale Press, Marlena Books* itd.)
- istraživanja (intervju, sadržajna analiza, metoda pokazivanja) usmjerena na
 - prilagodbu hrvatskih književnih klasika
 - prepoznatljive sadržajne motive (vezane uz vijesti, događaje, rad, hobije, interese ...)
- objava građe *sadržajno* prilagođene domaćoj publici
 - prilagođeno književno djelo
 - prilagođena slikovna građa

Literatura

- Faletar Tanacković, Sanjica, Petr Balog, Kornelija, and Erdelez, Sanda. 'How Can Libraries Support Dementia Friendly Communities? The Study into Perceptions and Experiences of Croatian Public Librarians'. 1 Jan. 2021 : 525 – 543.
- Mangen, A., and van der Weel, A. (2016) The evolution of reading in the age of digitisation: an integrative framework for reading research. *Literacy*, 50: 116– 124.
- Smjernice za knjižnične usluge za osobe s demencijom (IFLA)
- <https://www.picturestoshare.co.uk/shop>
- ...
- + nakladnička literatura